

Livsmedelsverket
Område Strategisk utveckling och stöd, Juridiska avdelningen
Gabriella Falkelius
Via e-post: livsmedelsverket@slv.se

Stockholm
2021-12-31

Ert dnr
Dnr 2021/02501

Vårt dnr
2021/158

Remissvar angående förslag till föreskrifter och allmänna råd om kontrollfrekvens för riskbaserad offentlig kontroll

Näringslivets Regelnämnd NNR har beretts tillfälle att avge yttrande över ovan nämnd remiss och anför följande;

Bakgrund

Livsmedelsverket föreslår nya föreskrifter och allmänna råd om kontrollfrekvens för riskbaserad offentlig kontroll. Bestämmelserna omfattar regelbunden riskbaserad offentlig kontroll som utförs med stöd av livsmedelslagen (2006:804) och lagen (2009:1424) om kontroll av skyddade beteckningar på jordbruksprodukter och livsmedel av sådana verksamheter som omfattas av 23 § första stycket punkterna 1-8 och 11 livsmedelsförordningen (2006:813). De verksamheter som berörs är således livsmedelsanläggningar i leden efter primärproduktion, anläggningar för att tillverka snus och tuggtobak samt anläggningar för dricksvattenförsörjning. Livsmedelsverket och kommunerna är berörda kontrollmyndigheter.

De föreslagna bestämmelserna innebär att kontrollmyndigheten ska fastställa en kontrollfrekvens för varje berörd verksamhet som myndigheten kontrollerar. Kontrollfrekvensen ska fastställas utifrån en bedömning av vilket kontrollbehov som föreligger vid verksamheten med hänsyn till de risker som är förknippade med verksamheten och den förväntade efterlevnaden av livsmedelslagstiftningen. Vidare regleras när kontrollfrekvensen ska fastställas första gången för nya verksamheter, och vad som gäller i detta avseende för redan befintliga verksamheter då föreskrifterna träder i kraft. En ny kontrollfrekvens ska därutöver enligt förslaget fastställas när det uppstår behov av det. Livsmedelsverket föreslår även ett allmänt råd som innebär att en ny kontrollfrekvens bör beslutas senast fem år efter att en kontrollfrekvens senast fastställdes.

Bestämmelserna innebär vidare att vissa grundprinciper föreslås gälla vid kontrollmyndighetens bedömning av vilket kontrollbehov som föreligger vid en verksamhet utifrån de risker som är förknippade med verksamheten. Dessa grundprinciper innebär att hänsyn ska tas till de aktiviteter som bedrivs i en verksamhet, de produktgrupper som förekommer och verksamhetens omfattning. Det föreslås även bestämmelser som innebär att en verksamhet ska få lägre kontrollfrekvens vid god efterlevnad av livsmedelslagstiftningen eller, om verksamheten är certifierad, under vissa angivna förutsättningar.

Vidare föreslår Livsmedelsverket allmänna råd som innebär att kontrollmyndigheter bör använda Livsmedelsverkets nya riskklassningsmodell vid bedömningen av vilket kontrollbehov som föreligger vid en verksamhet och fastställande av kontrollfrekvens. Det föreslås även att kontrollfrekvensen inte bör understiga ett kontrolltillfälle per fem år eller överstiga åtta kontrolltillfällen per år.

Riskstyrning

NNR ser positivt på att tredjepartscertifiering och god regelefterlevnad med det aktuella förslaget kommer att kunna påverka kontrollfrekvensen eftersom det innebär att kontrollresurser styrs bort från de verksamheter som redan har en hög livsmedelssäkerhet, till sådana verksamheter där det finns behov av att höja säkerheten.

Med riskstyrning avser NNR att företag som på olika sätt visar att de bedriver en seriös verksamhet ska få mindre kontroll samtidigt som andra företag får mer. NNR menar att ett individbaserat avgiftssystem möjliggör för företag med god regelefterlevnad att kunna få minskad avgift. En riskstyrd kontroll kan också ta hänsyn till information från annan kontroll- eller tillståndsverksamhet inom samma eller närbesläktad myndighetsverksamhet.

Konsekvenser

I konsekvensutredningen avsnitt 11. beskrivs vilka de berörda verksamheterna är. Detta avsnitt innehåller relativt översiktlig information om antalet företag och i vilka branscher de är verksamma. Exempelvis vore det viktigt att som remissinstans få en uppfattning om hur dagligvarubranschen förhåller sig till restaurangbranschen samt vilka olika storlekskategorier som finns inom respektive bransch. Beskrivningen av antalet företag som berörs, vilka branscher företagen är verksamma i samt storleken på företagen behöver kompletteras för att utgöra ett fullgott underlag för beslut.

I konsekvensutredningens avsnitt 12. Stycke 1 skriver Livsmedelsverket om vilken tidsåtgång och administrativa kostnader som kan uppkomma för företagen vid lämnande av information om verksamheten. Livsmedelsverkets bedömning är att ”det inte kommer att innebära någon stor administrativ börda”, samt att tidsåtgången kan uppskattas till 10 – 15 minuter per verksamhet vid det första tillfället som verksamheten bistår kontrollmyndigheten med uppgifter. Vid följande tillfällen förväntas detta kunna ta än mindre tid i anspråk. Denna tidsåtgång förefaller NNR vara mycket knapp med tanke på att det är en helt ny modell med många nya begrepp för varje enskilt företag att sätta sig in i och avvägningar att göra om företaget omfattas eller ej.

I konsekvensutredningens avsnitt 12. stycke 2 tar Livsmedelsverket upp den administrativa bördan som uppstår i samband med ett kontrollbesök i en verksamhet. De administrativa bördor som myndigheten tar upp är: framtagande av dokumentation och hantering av kontrollrapport ink. faktura. Totalt sett bedömer Livsmedelsverket att administration i

samband med ett kontrollbesök inte kommer att ändras för företagen på grund av de föreslagna föreskrifterna.

NNR vill i detta sammanhang framhålla att den administrativa bördan för en företagare vid ett kontrollbesök är mer omfattande än som beskrivs. NNR menar att följande administrativa åtgärder är nödvändiga för en företagare i sammanhanget:

- Förberedelsetid inför kontrollbesök, bl.a. planering av tillgänglighet för rätt personalkategori.
- Förlorad arbetstid vid kontrollbesöket (tid som annars kunde lagts på verksamheten).
- Varuförlust vid provtagning, tillkommande provtagning (t.ex. oljeavskiljare).
- Tid för efterarbete efter kontrollbesök.
- Tid för uppföljning av kontrollbesök.
- Tid för utvärdering av kontrollbesök.

För att Livsmedelsverket ska kunna göra en bedömning av hur företagen påverkas av den föreslagna ändringen är det nödvändigt att det finns en fullständig bild hos myndigheten av hur företagen påverkas i dagsläget vid ett kontrollbesök. NNR menar således att Livsmedelsverket behöver förnya sin konsekvensanalys och därvid utgå från en komplett nulägesbild av kontrollverksamheten och dess påverkan på företagen.

NNR har vidare genom sina undersökningar av den kommunala livsmedelskontrollen (www.kommungranskning.se) kommit fram till att det är mycket få kommunala livsmedelshandläggare som har en tydlig bild av hur företagen påverkas vid ett planerat kontrollbesök. Exempelvis svarade år 2020 endast fyra procent av de svarande kommunerna Ja på frågan: *Bedömer ni att företaget i exempelärendet i samband med en normalkontroll påverkas ekonomiskt, utöver själva kontrollavgiften?*

NNR noterar att Livsmedelsverket i konsekvensutredningens avsnitt 16. bedömer att det inte behövs några särskilda hänsyn till små företag vid utformningen av reglerna. NNR finner uttalande något underligt med tanke på att det också av konsekvensutredningen framgår att 85 procent av de berörda företagen (85 000 företag) är klassade som ”ytterst liten” eller ”mycket liten”. Självklart måste mycket stora hänsyn tas till de små företagens förutsättningar vid utformande av regelverket, när de utgör en så stor andel i de berörda branscherna.

Uppföljning

De förslag som lämnas, om ändringarna i föreskrifterna, och den bakomliggande nya riskklassningsmodellen behöver följas upp och utvärderas i en nära framtid. Ett tidsintervall för sådan uppföljning och utvärdering skulle med fördel kunna skrivas in i de föreslagna föreskrifterna. För att en sådan uppföljning och utvärdering ska ha så kompletta data att utgå från som möjligt behöver tillämplande myndigheters (bl.a. kommunernas) beslut samlas in och dokumenteras. En nationell databas med samtliga kontrollbeslut avidentifierade, inklusive viktigare omständigheter i ärendet, skulle kunna upprättas. Föreskrifterna skulle i detta syfte kunna kompletteras med krav på registrering i databasen av samtliga beslut fattade med utgångspunkt i det aktuella regelverket. En sådan databas skulle på sikt kunna motverka bristen på enhetlighet i tillämpningen. Principen att liknande och likvärdiga verksamheter ska få liknande antal kontrollbesök och kontrolltimmar trots verksamheter i olika delar av Sverige, ska självklart gälla och följas upp.

En utvärdering behöver också undersöka frågan om skillnader i tillämpning, främst mellan olika kommunala kontrollmyndigheter men också mellan Livsmedelsverkets regionala

kontrollmyndigheter. Det är självklart bra att Livsmedelsverket har som ambition med de föreslagna förändringarna att uppnå en mer likvärdig tillämpning av regelverken men det är helt nödvändigt att så snart som möjligt också undersöka om så blir utfallet. NNR har genom sitt arbete med att dokumentera tillämpningsskillnader inom projektet Kommungranskning kunnat visa på skillnader som är långt större än de skillnader som myndigheterna själva hade föreställt sig i förväg. Digitala verktyg för sådan utvärdering behöver tas fram och Livsmedelsverkets föreskrifter behöver ställa krav på utvärdering med jämna tidsintervaller.

Slutsats

NNR finner att underlaget inte visar att förslaget är välmotiverat och kostnadseffektivt. Inte tillräckligt mycket pekar att detta skulle vara en balanserad och evidensbaserad lösning. Mot denna bakgrund finner NNR att underlaget måste kompletteras på flera punkter för att eventuellt kunna ligga till grund för framtida föreskrifter och allmänna råd.

Näringslivets Regelnämnd NNR

August Liljeqvist